

Interview met Liesbeth Lycklama

door Sylvia Buis

“Wat moet zo'n vrouwtje in het ziekenhuis? Je man heeft toch een goede baan?” kreeg mevrouw Liesbeth Lycklama te horen van de ziekenhuisdirecteur toen ze na haar huwelijk als kinderarts aan de slag wilde. “Maar ik wilde werken, alleen het huishouden doen vond ik niet leuk. Ik wilde wat meer, ik was tenslotte kinderarts.” Nu, 91 jaar, vertelt ze over haar leven, haar keuzes en haar levenslessen.

Kindergeneeskunde

Mevrouw Lycklama groeide op als oudste in een gezin van zes, met ouders die haar stimuleerden om te leren. Doordat ze als kind vaak in het ziekenhuis kwam – vanwege haar moeder die vaak ziek was en andere zieke familieleden - raakte ze onder de indruk van de sacrale sfeer van marmeren gangen en bemoederende nonnen. “Daar wilde ik ook werken”. Als een van de weinige vrouwelijke geneeskunde studenten begon ze in 1945 in Leiden. “Het studeren ging niet zo makkelijk waarop mijn vader zei: “dan word je maar verpleegkundige”, maar mijn moeder zei: “Je kunt het”. Ik wilde doorgaan want ik vond geneeskunde een leuk vak, vooral het contact met patiënten. Op advies van mijn repetitor ben ik naar Amsterdam gegaan waar het wel goed ging. Waarom ik voor kindergeneeskunde heb gekozen weet ik niet meer, dat deed je gewoon als vrouw.”

Ze werkte in verschillende ziekenhuizen en trouwde op haar 35^e met haar verloofde, een rechter, en verhuisde naar Den Haag. “Veel van mijn studiegenoten zijn na de opleiding gestopt met werken, maar dat wilde ik niet, dat heb ik met mijn man afgesproken. Net als veel vrouwelijke artsen deed ze consultatiebureaus. Ook raakte ze betrokken bij Medisch opvoedkundige bureaus. Lycklama: “Vaak ging het over kinderen met buikpijn, soms als uiting van gezinsproblematiek. Maar hoe dat zat, ik kon het niet te pakken krijgen. In die tijd kwam de psychologische benadering opzetten. Daar had ik niets over geleerd, behalve van de hoofdzuster van de kinderafdeling die me leerde over het belang van affectie. We zijn met een paar CB-artsen naar een cursus ‘Psychose ontwikkeling’ van Prof. Vuyk in Amsterdam gegaan. 's Avonds. Protest van thuis.”

Psychotherapie

Mevrouw Lycklama had inmiddels twee kinderen, een zoon (nu 50) en een dochter (nu 52). Toen haar kinderen klein waren werkte haar man af en toe thuis. Er was altijd huishoudelijke hulp en later een oppas, en ze probeerde zoveel mogelijk thuis te zijn. Naast het CB draaide ze twee dagdelen astmapoli's in het Juliana kinderziekenhuis, in het kader van een onderzoek. “Ik deed het vooral om mijn vak te doen, maar zo part-time hoorde je er nooit bij.”

Rond haar 45^e voelde ze zich niet lekker in haar vel zitten. Door cursussen raakte ze gegrepen door de psychologie. Toen ze op haar 50^e las dat Riagg Den Haag een opleiding Psychotherapie ging starten, zei ze tegen haar man en kinderen ‘Ik wil dit. Dit ga ik doen, wat jullie er ook van vinden.’ De mannen thuis vonden het geen goed idee, maar mijn dochter zei ‘mam, moet je doen.’ Vier jaar opleiding maakte haar weer een gelukkig mens. Ze startte samen met een paar vrouwelijke collega's haar eigen psychotherapiepraktijk voor volwassenen en ontwikkelde zich in alle takken van de psychotherapie, met een voorliefde voor tekentherapie. “Wat een mens bezighoudt kun je niet altijd verwoorden, maar soms kun je het wel op papier laten zien. Dat is zo leuk!”. Ze vertelt dat haar registratie net verlopen is; tot haar 85^e heeft ze haar praktijk aan huis gehad.

Vrouwenemancipatie

Dokter Lycklama kwam regelmatig voor intervisie samen met andere vrouwelijke psychotherapeuten. Ook was ze lid van de VNVA, afdeling Den Haag waar ze ooit nog een jaar

voorzitter is geweest. Actief in de vrouwenbeweging is ze nooit geweest “Ik had geen tijd meer voor andere dingen. Ik was zo bezig met mijn eigen vak en ik had mijn gezin.”

Tien jaar geleden werd ze gevraagd voor een project van de bibliotheek om mee te praten over emancipatie van de vrouw. “Ik wist er weinig vanaf maar toen hoorde ik allerlei verhalen en ben ik ook meer over mijn eigen ontwikkeling gaan nadenken. Mijn persoonlijke verhaal is zelfs nog in een boek verschenen.” Trots laat ze het zien.

Omdat mevrouw Lycklama tot aan haar opleiding tot therapeut altijd wat onzeker bleef over haar rolverdeling tussen arts en huisvrouw, voelde zij zich in het kofficlubje van rechtersvrouwen trots dat zij wel een echte baan had en bij psychologielcollegae in de vele opleidingen gezien werd als mevrouw-arts, ongemakkelijk en heel dubbel. Meer verschil tussen man-vrouw verhoudingen voelde zij toen niet. Zij is blij dat vrouwen in de laatste decennia duidelijker naar voren komen op allerlei gebied en meer kansen krijgen en meedoen. Als er vrouwen bij zijn, wordt er vaak in meer mogelijkheden gedacht. Nu generaliseer ik, maar mannen zijn vaak veel vasthoudender.” Ze constateert dat vrouwen nu vaak teveel op twee sporen tegelijk zitten: werk en kinderen, en vraagt zich af wat de gevolgen zullen zijn. Ze is niet negatief: “Het is anders, mensen passen zich aan.”

Tevreden

Terugkijkend heeft mevrouw Lycklama op haar 50^e echt voor zichzelf durven kiezen. “Als ik nu opnieuw zou beginnen zou ik misschien psychiater zijn geworden, maar zou ik minder onzeker zijn geweest? Veel hangt van de omstandigheden af. Ik ben in het algemeen een tevreden mens. Graag zou ik nog nieuwe dingen willen doen, maar nu mijn man ouder is, kan ik niet altijd weg. Dat vind ik soms wel eens moeilijk maar ik heb altijd geprobeerd me te plooiën”.

Ze heeft nog een ander boek klaargelegd, ‘Slotcouplet’ van Sander de Hosson. “Ken je het? Ik wil het alle artsen aanraden. Mijn man is 98, ik ben 91. Veel van mijn collegae en onze vrienden zijn dood. De Hosson schrijft daar mooi over hoe je als arts een mens ook in die levensfase goed kunt bijstaan”.

Mevrouw Lycklama oogt energiek en beaamt dat ze nog jong van geest is. Haar geheim? “Ik ben leergierig en ik doe graag nieuwe dingen. Ik heb de ruimte opgezocht en genomen en dat heb ik nog steeds. Als je de kans krijgt om iets te doen of je wordt ergens voor gevraagd, probeer het. En probeer je eigen plan te trekken.”